

УДК 658.71/75

Марія Василівна БУРАК,

кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції

Національної академії внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Боротьба з корупцією наразі є одним із найпріоритетніших питань державної політики України. Донедавна система державних закупівель була однією із найбільш корумпованих ланок і трималася лише на особистих домовленостях і закритості. Це відкривало широкі можливості для різного роду махінацій. Осторонь залишалися порядні учасники процесу, які прагнули працювати прозоро. Розпочавшись як громадська ініціатива боротьби з корупцією, реформа публічних закупівель з часом набула загальнодержавного масштабу [1].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 175346 було затверджено Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту»), основною метою якої є забезпечення виконання міжнародних зобов'язань України у сфері публічних закупівель щодо адаптації законодавства до європейських та міжнародних стандартів [2].

Так, реформа у сфері публічних закупівель пов'язана із політичними, правовими, соціальними, фінансовими, інституційними, етичними та технологічними завданнями, розв'язання яких сприятиме сталому соціально-економічному розвитку держави, конкурентоспроможності економіки та динамічній інтеграції України в міжнародні ринки, зокрема в спільний ринок ЄС.

Крім того, однією з проблем сфери публічних закупівель є питання проявів корупції. Підвищення рівня прозорості дій замовників та відповідальності посадових осіб є головним чинником виявлення та запобігання корупції. Прозорість сфери публічних закупівель означає інформування ринку про заплановані та укладені договори, опублікування всіх необхідних умов та вимог до потенційних учасників та виконавців договорів, своєчасної та повної звітності щодо проведених процедур та виконання укладених договорів. Прозорість сфери публічних закупівель також передбачає опублікування нормативної бази, детальних рекомендацій, роз'яснень, методик та стандартів, відповідних рішень щодо процедур закупівлі. Чіткі передбачувані правила, прості умови участі у процедурах, стандартні документи, чіткий розподіл відповідальності між інституціями, фахівцями та контролюючими органами обмежують можливості посадових осіб приймати необґрунтовані чи неправомірні рішення щодо закупівлі товарів, робіт чи послуг і, таким чином, знижують ризики корупції. З цією ж метою слід запроваджувати використання загальнодоступних засобів електронної комунікації, стандартизацію процедур публічної закупівлі [1].

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, закріплено зобов'язання України щодо приведення системи публічних закупівель у відповідність із стандартами ЄС.

На теперішній час зроблено чергові кроки в розбудові системи публічних закупівель, зокрема: удосконалено механізм оцінювання процедур публічних закупівель, що містять ознаки порушення законодавства та потребують проведення моніторингу, які відтепер автоматично визначаються системою ризик-індикаторів у режимі реального часу, що законодавчо врегульовано у Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законів України в частині порядку проведення моніторингу»; запроваджено механізм рамкових угод для здійснення закупівель товарів і послуг замовниками в електронній системі закупівель, який затверджено наказом Мінекономрозвитку «Про затвердження Порядку укладання і виконання рамкових угод» від 15 вересня 2017 р. № 1372, що зареєстрований у Мін'юсті 9 жовтня 2017 р. № 1236/31104; визначено підстави та випадки повернення плати учасникам торгів та виплат винагороди операторам авторизованих електронних майданчиків шляхом внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку функціонування електронної

системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків»; визначено порядок застосування документообігу користувачами електронної системи закупівель, встановлений змінами до наказу Мінекономрозвитку «Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель»; удосконалено класифікатор «Єдиний закупівельний словник», який є аналогом відповідного європейського класифікатора (класифікатор було доповнено новими товарами, роботами та послугами, а також виправлено окремі технічні неточності); здійснено інтеграцію електронної системи закупівель ProZorro з Єдиним державним реєстром юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців, завдяки якій з'явилась функція автоматичної перевірки даних учасника у цьому реєстрі.

Подальша реалізація цінностей та принципів системи ProZorro забезпечується у новій моделі аукціонів ProZorro. Продажі, метою якої є прозора, швидка та ефективна реалізація державного й комунального майна, а також запобігання корупції завдяки централізації даних, громадському контролю та розширенню кола покупців [3]. Ця система є яскравим прикладом синергії влади, бізнесу та громадянського суспільства.

На теперішній час до платформи ProZorro. Продажі продовжують активного долучатися державні та комунальні підприємства, підпорядковані міським та обласним адміністраціям. Головною метою ProZorro. Продажі на 2018 р. є розпродаж активів десятків банків-банкрутів, запуск «малої» приватизації спільно із Фондом державного майна України, заведення лотів Укрзалізниці й інших великих держпідприємств, а також приєднання до системи всіх областей країни. Станом на 17.09.2018 року ProZorro. Продажі вже заробили для держави понад 124 млн грн на 95 успішних аукціонах з малої приватизації. Кількість об'єктів в системі сягнула 977, а кількість оголошених аукціонів – 556 [4].

Серед дієвих інструментів запобігання корупції слід відзначити впровадження інших електронних систем публічного доступу до інформації про публічні ресурси, таких як єдиний веб-портал використання публічних коштів E-data та відкриття державних майнових реєстрів. Їх подальший розвиток поряд із удосконаленням нормативного поля спроможний забезпечити синергетичний ефект для подолання корупції на рівні державної та місцевої влади. Істотним поступом на шляху боротьби з корупцією став запуск Офіційного порталу публічних фінансів України E-data. Згідно із Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» усі дані про витрачання коштів державного та місцевого бюджетів мають оприлюднюватися на порталі. На сьогодні успішно реалізується перший в Україні державний безкоштовний масовий онлайн-курс «Публічні закупівлі» для спеціалістів закупівельників, а також усіх, хто цікавиться, як правильно проводити закупівлі та ефективно витрачати кошти платників податків [1].

Державні закупівлі, які до недавнього часу були чи не найбільш тіньовою системою у нашій країні, одними з перших потребували належного регулювання. Адже боротьба з корупцією – це те, що дає позитивний результат для країни в цілому. Щороку державні закупівлі товарів, робіт та послуг становлять у середньому 13 % від ВВП. Тривалий час ці процеси відбувалися за корумпованими схемами. Без кардинального внесення змін у чинну систему публічних та допорогових закупівель неможливо буде забезпечити зменшення/ліквідацію корупційних ризиків на всіх ланках цієї сфери [5].

Список бібліографічних посилань

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2018 році : аналітична доповідь до щорічного звернення Президента України до Верховної Ради України // Національний інститут стратегічних досліджень : сайт. URL: [file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Desktop/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL%20\(2\)\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Desktop/analit_dopovid_POSLANNYA_2018_FINAL%20(2)(1).pdf) (дата звернення 04.10.2018).
2. Про Стратегію реформування системи публічних закупівель («дорожню карту») : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 175-р. // База даних Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80> (дата звернення 04.10.2018).
3. ProZorro.Продажі – ProZorro.Sale. Мета та принципи реформи. URL: <https://prozorro.sale/aim> (дата звернення 04.10.2018).
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : офіц. сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 04.10.2018).

5. ProZorro: корупційно, бездарно та не прозоро. *Резонанс*. 2018. 16 березня. URL: <http://resonance.ua/prozorro-korupciyno-bezdarno-ta-ne-prozoro/> (дата звернення 04.10.2018).

Одержано 05.10.2018

УДК 34.06+351.74+623.09

Руслан Гельманович ВАЛЄЄВ,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Юрій Вікторович ГЕРАСИМЧУК,

заступник декана факультету підготовки фахівців

для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ГРУПУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЯК ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

Проблеми становлення Національної поліції України як нової правоохоронної інституції привертають увагу науковців і громадськості, що обумовлено важливістю завдань цього державного органу у розбудови правової держави та високим ступенем його наближеності до населення. У зв'язку з цим, правовим та організаційним проблемам протидії злочинам присвятили наукові розвідки багато фахівців. Окремим аспектом протидії злочинам постає застосування поліцією заходів примусу. Цьому аспектові лише в останні роки в Україні присвятили свої дослідження, зокрема, В. Біліченко, Ю. Гнусов, В. Домніцак, О. Комісаров, Г. Новицький, В. Осадчий, А. Пашаєв, І. Сторожук, В. Трояновський, В. Шиян, автори різних науково-практичних коментарів до профільного Закону та інші. Проте структурування спеціальних засобів як поліцейських заходів примусу згідно Закону України «Про Національну поліцію» ще не стала об'єктом спеціального дослідження.

За своєю юридичною природою поліцейські заходи примусу є «винятковими заходами адміністративного примусу, що безпосередньо припиняють наявні правопорушення або об'єктивно протиправні діяння» [1, с. 2]. Їхній виключний характер передбачає, що вони застосовуються поліцейськими за умов, що інші поліцейські заходи не є ефективними у цій ситуації.

До заходів поліцейського примусу законодавство відносить 1) фізичний вплив (силу), 2) застосування спеціальних засобів та 3) застосування вогнепальної зброї [2]. Спеціальні засоби дефініціюються у частині третій ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» як «сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин» [2].

Певне непорозуміння викликає вживання термінів «застосування спеціальних засобів» (ч. 1 та 3 ст. 42 профільного Закону) та «використання спеціальних засобів» (частина четверта цієї ж статті, яка передбачає, що «Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби...» [2] (курсив наш. – РВ)). Системне тлумачення відповідних правових норм дозволяють нам уникнути протиріччя та зробити висновок, що використання спеціальних засобів поліцейським є застосуванням ним відповідного поліцейського заходу примусу, тобто *використовуються* фізичні об'єкти, а поліцейські заходи, як «дія або комплекс дій» [2] – *застосовуються*.

Професійна підготовка поліцейських, у тому числі до застосування примусових заходів, передбачає етап усвідомлення різноманіття спеціальних засобів, структурування їх функціональних особливостей та призначення. Це неможливо досягти без групування чи класифікації цих засобів. Тривалий час відповідна типологія передбачала виокремлення: